

Erő az épülésre, erő a rombolásra

■ AZ IFJÚSÁG KÓRKÉPEI A XXI. SZÁZAD HAJNALÁN

A gyermekvédelem sűrűjében dolgozunk kollégáinkkal sok-sok éve. Az 1980-as, 90-es évek elején már sokat küzdöttünk jó néhány deviáns, önsorsrontó fiatallal, akik negatív sorskönyvüket élték napról napra. Közükben volt egy zacskó, esetleg egy igen büdös rongy, s percenként abból szippantottak maguknak "erőt", hogy elviseljék értelmetlennek, kilátástalannak érzett sorsukat. Az egyik fiatal ma is él, egy pszichiátriai otthon részben leépült lakója, aki zuhanása közben mégis valami féle hitre tudott szert tenni. Egy másik fiatalnak amputálni kellett lefagyott lábujjait, mert szipus állapotban töltötte a fagyos januári napokat a budai hegyekben.

Ha valaki - mondjuk 1993-ban - megkérdezett volna minket, lehet-e ez a helyzet rosszabb, bizonyosan optimistán azt mondtuk volna - az akkori kimagasló munkanélküliség közepette is -, hogy a szipu, az alkohol, a dohányzás vagy a bűnözés még fokozódhat, de talán ennél rosszabbá már nem alakul át a helyzet.

Azonban tévedtünk.

Egy dolog segített minket a gyermekvédelemben: a valóság mindig közel volt, nem áltathattuk magunkat, egymást, s a fiatalokat sem illúziókkal. Így 1994-95-től kezdődően éreztük, s egyre inkább észleltük, hogy valami minőségileg új, más tölti be a fiatalok életében azt az űrt, amit korábban elsősorban a szipu, vagy az alkohol töltött be. S ekkor kezdtük egyre inkább, napról napra tanulni a különféle drogok nevét, hatását, észleltük a fiatalok életére gyakorolt egyre intenzívebb hatalmát. Észleltük, hogy a fiatalok között fokozatosan csökkent az agresszió, azonban valami cinkos összejátszás erősítette a közösségüket. Valami hazugság, álság, hamisság küszört az addig őszinte és durva, de sokszor nyersen egyenes fiatalok életébe.

S azóta látjuk drasztikus, időnként drámai erejét ezeknek az anyagoknak a fiatalok életében, és sajnos a halálában, vagy klinikai halálában. S látjuk, hogy az amúgy erőteljes, dinamikus ifjúság mint veszti el lendületét, mint lesz a céltalanság, a kábulat, a pillanat rabja, miképpen veszíti el konstruktív, alkotó erejét, libidóját. S tudjuk az őszinte beszámolókból, hogy e fiatalok is meghökkentek: mekkora erővel képes életüket elurálni az anyag. Ők is bevallják, nagyon erősnek kell lennie annak, aki ki akarja életéből kapcsolni e furcsa anyagot. Tisztán látni, (és láttatni) akartunk, mint a Jézus által meggyógyított betszaidai vak: "Azután

ismét a szemére tette a kezét, mire az látni kezdett, meggyógyult, és tisztán látott mindent." Látni, hogy mit tudunk tenni, milyen lehetőségeink vannak a terápiák, megelőző programokat illetően. És hogyan lehet visszaadni a fiataloknak a hatalmat, hogy önmaguk fölött ők uralkodjanak, s ne az anyag.

■ AZ IFJÚ-KÓR LÉTREJÖTTE

Miután mi és néhány fiatal is fel akarta venni a küzdelmet a rombolás, a hanyatlás anyagaival s azok pszichés okaival, illetve hatásaival, egyre vehemensebben kerestük azon kollégák, szakemberek segítségét, akik már előttünk jártak az úton. Így szövődtek a ma is élő és a fiatalokat szolgáló szakmai kapcsolatok. S 1997-98-ban a kormányzat is egyre nagyobb figyelemmel fordult a kábítószer-probléma megoldása felé. Így írt ki az Ifjúsági- és Sportminisztérium, a Fővárosi Önkormányzat, a Soros Alapítvány olyan pályázatokat, ahol a civil erők, illetve a közszolgálatban dolgozók ereje is összeadódhatott. Komoly szakmai programok születhettek meg. Így a Béke Gyermekotthonban 1998 novemberében, majd 1999. novemberében is 6-6 napos továbbképző jellegű konferenciát rendezhettünk, elsősorban a család- és gyermekvédelemben, a közoktatásban és a gyermekegészségügyben dolgozó szakemberek részére. Előadóként, tréningvezetőként sok-sok jeles, híres, tapasztalt pszichiáter, addiktológus, pszichológus, pedagógus, szociális munkás, szociológus stb. tartott előadást, tréninget. Továbbképzéseinken sok résztvevő volt jelen, és lehetőség nyílt arra is, hogy könyvben kiadhassuk ezeket a tudományos, ismeretterjesztő, és a cselekvést, attitűdöt befolyásoló szakmai tanulmányokat.

■ AZ IFJÚ-KÓR RÖVID BEMUTATÁSA

2001 nyarán így megjelenhetett az OKKER Kiadó gondozásában, a Béke Gyermekotthon és alapítványa - a Pax Vobis - támogatásával az IFJÚ-KÓR. A kötetet Dr. Buda Béla - a magyar pszichiátria kiemelkedő alakja, és jelenleg a Nemzeti Drogmegelőzési Intézet tudományos igazgatója - ajánlotta az olvasók figyelmébe.

A kötetben 41 tanulmány olvasható 26 szerző tollából. A kötet felépítése sajátos. Egyrészt több tanulmány foglalkozik a drog- és alkoholfogyasztás egyes kérdéseivel, különösen a beteggé válás, és a felépülés folyamatának jellemzőivel, az előjelekkel, kockázati tényezőkkel. A második fejezet azt a kontextust, azt a környezetet, talajt próbálja egyre pontosabban leírni, amelyben maga a drogfogyasztás, a dropprevenció és a terápiák is folynak. Így történelmi visszaillesztések után, ráébredhetünk a kulturális, a szociológiai, az életkori összefüggésekre, s bepillantathatunk a drogozás és a személyiségfejlődés, a bűnözés, a kockázatkereső viselkedés, a hajléktalanság szerepére. Sajátos szinképet képvisel Dr. Kassai-Farkas Ákos két rövid tanulmánya, melyben a segítőkét veszi górcső alá, s állítja fel a valóságnak megfelelő diagnózisokat. Ebbe a tükörbe bele kell néznünk nekünk is, s a tisztelt olvasónak is.

A harmadik fejezet különböző terápiás modellekkel ismerteti meg az érdeklődő olvasókat. Így a dolinai alkoholizmust kezelő modellt, az OPNI Addiktológiai osztályán működő terápiás rezsim,

egy egyházi és egy gyermekotthonos modell világítja meg a sokféle törekvést. Dr. Rácz József pedig két tanulmányával bepillantást enged a Magyarországon alkalmazott terápiás módszerekbe, és rávilágít azokra a szerepzavarokra, melyeket a területen dolgozók gyakran átélhetnek.

A negyedik fejezetben több írás foglalkozik a megelőzés különféle kérdéseivel. Itt egyrészt a drogprevencióval, másrészt általában a szenvedélybetegségekkel, illetve a bűnmegelőzéssel kapcsolatos tanulmányok is helyet kaptak. Sajátos pedagógiai-pszichológiai nézőpontot képvisel, például Dr. Bábosik István egyetemi tanár közleménye a konstruktív életvezetés megalapozásáról. Gyórik Edit pedig bemutatja azt a sajátos pedagógiai munkát, amely a Belvárosi Tanodát jellemzi. A kötet szerzői mind szakemberek, kivéve Pusztaházi Istvánnét, aki mint szülő hiteles, mélyen átélt élményekből szötte írását.

Az ötödik részben nyolc tanulmány által kaphat az olvasó jól használható, gyakorlati ismereteket. Bevezetést a különféle tréning és terápiás módszerekbe, amelyeket elsősorban a segítők képzése, illetve kiegészük megelőzése érdekében javasolunk. Így segíthet a függőkkel való mindennapi munkában a szociálterápiás szerepjáték, az encounter, az asszertív kommunikáció és tréning, a Bálint-csoport, a családterápia, a szupervízió, a fókusz. Ezek a módszerek támogatják a segítőköt abban, hogy megőrizzék, megerősítsék saját lelki egészségüket, és szakmai munkájukat, s védjék önmagukat a szélsőséges reakcióktól.

A kötet végén három informatív szakasz található: az első egy kimerítő, egész Magyarországra kiterjedő intézmény-, cím- és telefonjegyzék válogatás, amely a segítséget keresőket orientálja, hogy könnyebben megtalálhassák az igényüknek, helyzetüknek megfelelő kezelő, megelőző intézményt. Aki pedig kedvet érez további elmélyültebb ismeretszerzésre, annak hangsúlyosan ajánlott olvasmány-gyűjteményt mutatunk be. E két jegyzék összeállításában a Sziget Droginformációs Alapítvány munkatársának, Varga Erzsébetnek a segítségét is igénybe vettük. S végül, röviden olvashatunk a kötet szerzőiről, munkájukról.

A könyv 447 oldalas, kézikönyvként is remekül használható, ugyanis általában rövid, lényegre törő tanulmányokkal könnyen elnyeri az olvasó tetzését.

Várhatóan 2003. június hó folyamán

a könyvesboltokba kerülhet az IFJÚ-KÖR 2. E második kötet céljában, eredetében, felépítésében megögezik az előzővel. Azonban tartalmilag kiegészíti, bővíti és árnyalja a korábbi kötet üzeneteit. Az új kötetben 37 tanulmányt 37 szerző jóvoltából olvashat az érdeklődő. A függelékben mind az irodalom-, mind az intézményjegyzék a friss adatok közlésére szorítkozik, a Sziget Droginformációs Alapítvány, illetve Varga Erzsébet jóvoltából.

Az Ifjú-kör 2.-ben új témaként jelenik meg a dohányzás, amellyel Dr. Pikó Bettina áttekintő tanulmánya foglalkozik. Demetrovics Zsolt a partikon használatos drogok fogyasztási szokásairól ír, Hasonlóan az első kötethez, a drogfogyasztás összefüggéseit sok oldalról próbáljuk bemutatni. Így a hajléktalanság, a családi viszonyok és az adakció kapcsolatát világítja meg két írás.

Újdonságként több tanulmány foglalkozik a szexualitás, a prostitúció és droghasználat kapcsolatával. Az önértékelés, az agressziókezelés, az egészségmegtartás különféle aspektusait, az intézeti lét lehetséges következményeit, és azok szakszerű kezelését is tanulmányok sora teszi világossá az érdeklődő olvasó számára.

Hangsúlyval szerepel az ártalomcsökkentés a kötetben, és a sikeresnek mondható kezelési eljárások bemutatása is: a ráckeresztúri református rehabilitációs otthon, és a névtelen alkoholisták metódusa.

Említést érdemel még több írás, tanulmány, amely az egészséges, az ún. szakmai személyiség működését, illetve fejlesztését állítja fókuszba. Pálfiné Kovács Ágnes, például a Freinet-pedagógia, Dr. Horváth-Szabó Katalin az önértékelés, az önszabályozás, Dr. Kassai-Farkas Ákos és Dr. Benkő Antal a segítő személyiséget vizsgálja, Dubecz Dorottya pedig a szupervíziós lehetőségeket vázolja fel. Több írás foglalkozik a nem hagyományos drogprevenciós módszerekkel, mint amilyen, például a drámapedagógia, művészeti, sportprogramok alkalmazása. Dr. Rácz József és Szabó Gabriella a kortárs-segítés fontosságát, eredményességét hangsúlyozzák írásukban.

S könyv utolsó fejezete, a segítők segítségére összpontosít: tréning módszereket ajánlunk (táncterápia, dramatikus esetcsoport, tranzakcióanalízis). Ezekkel felvértezett nagyobb eredményességgel küzdhet meg a tanár, a nevelő, a segítő a fiatalokat érintő problémák esetében.

Látható, hogy mind a két kötetben egyrészt próbáljuk körüljárni a droghasználat, a drogfogyasztás jelenségkörét, másrészt segítséget szeretnénk nyújtani az érdeklődőknek, hogy megfelelő prevenciós és terápiás módszereket találjanak a rászoruló fiataloknak. Erőtlenjes mindkét kötetben az a szándék, hogy egyrészt segítsünk a segítőknek abban, hogy ők maguk egyre hatékonyabban tudjanak részt venni a segítő folyamatokban, másrészt a személyiségük ne lássa kárát ennek, ne éjgenek ki az odaadó szakemberek sem. S szeretnénk a segítőknek a valóságos önismeret kialakításához is ismereteket szolgáltatni. Ez a reflektivitás teszi talán különösen izgalmasá mindkét könyvet. Hisz nemcsak a páciensekről, a kliensekről szól úgy-mond, hanem rólunk is.

Kiknek ajánljuk e két könyvet, illetve, hogy a gyermekotthonunk által szervezett egészségfejlesztési, drogprevenciós konferenciákon részt vegyen? Először is minden érdeklődő fiatalnak, szakembernek, gyermekvédelemben, gyermekjóléti szolgálatokban, nevelési tanácsadóknak, családsegítőknak, gyermek- és ifjúságsegélyügyben, és közoktatásban dolgozóknak. S mindazoknak, akik ismereteket és helyes attitűdöt próbálnak találni e bonyolult, sok tudományt és szakterületet érintő kérdéskörben, ami az egészség, a szenvedélyek és az ifjúság veszélyeztetettsége.

Végezetül: a bevezetőben hangsúlyozott dinamika, erő, libidó, amellyel az ifjúság oly gazdagon rendelkezik, szakértő nevelők, segítők ügyes, szeretetteljes munkájával inkább a felemelkedést és az építést szolgálhatja. S közben maguk a segítők is egyre erőteljesebben épülhetnek és teljesehetnek ki személyiségükben, szakmai hatóerejükben, továbbá összetartó, együttműködő közösségekben.

Kívánom minden kedves olvasónak, hogy találjon ezen az úton a IFJÚ-KÖR-1. 2. kötetekből biztos fogódzót magának.

Kapócs Imre

■ Ifjú-kör I-II.

Tanulmányok az ifjúságról, pedagógiai módszerekről, az ifjúságot fenyegető veszélyekről, a drogfogyasztásról, a kezelési lehetőségekről, a segítőkéről – szerk.: Kapócs Imre, Maár Márton, Szuhadka Péter, OKKER Kiadó, Budapest, 2001

A kötet első részét az érdeklődők megvásárolhatják, vagy megrendelhetik az OKKER Kiadónál (a kiadó könyvesboltja: Bp. VI. ker. Podmaniczky u. 37. Tel.: 06-1-302-73-70, 06-1-312-28-51).